

VOLUM V.

NOVA YORK, JULIOL 1879.

NUM. 51.

Na Roseta Mauri.

Volém avuy, apartant los ulls del camp de la literatura catalanista, anar á buscar en ben diferents regions altrás glorias catalanas. La vitalitat de la nostra renaixensa porta en sí aytal exhuberancia de sava que

fa eixir ufanosos verdanchs en totas sas brancas. Ja no es Catalunya una mera provincia d' Espanya, especie de lluna destinada á reflectir solsament la llum de Madrid, centro del sistema astronómich del regne; nó, Catalunya te ja claror propia, ab la qual brilla com un estel de primera magnitut, y no tant sols brilla de per sí, sino que envia á totas parts del mon fills ilustres que deixan arreu un róssech luminós, vesslum del esplendor de la terra catalana. No es sa industria unicament la que ha deixat sorpresos als paysos estrangers, no es sols per son comers que las nacions han dirigit los ulls cap á Barcelona; Catalunya ha trucat també á las portas dels temples de la Ciencia y de las Arts y ha reclamat en cada hù de sos apartaments un lloch distingit pera algun dels seus fills. No parlarém dels morts: no citarém lo nom d' En Balmes, quals obras filosóficas traduhibas á varios idiomas son l' admiració de tots los sábis; no esmentarém lo nom d' En Prim, quals proesas lo collocan al costat dels primers capdills; no farém esment d' En Fortuny, que ab sas obras ha il·luminat lo realme del art; ni anomenarém En Clavé quals melodias han portat á través del mar las brisas catalanas. Avuy ens plau guaytar com pujau los nous plançons, y d' entre ells n' escullim un que no apertany ni á la Poesia, ni á la Música, ni á la Pintura, ni á la Comedia, ni á la Tragedia, ni á la Esculptura, y escullim aquet precisament pera que s' vegi que totas las Musas del Parnás tenen en Catalunya aprofitats deixebles. Mentres Cal·líope se delecta ab la lectura de *L'Atlántida*; mentres Melpómene assisteix á la representació de *Las esposallas de la morta*; mentres Talia esclafa la riallada ab las gatadas d' En Fontova; mentres Euterpe gosa sentint los «seus coros» per tot Catalunya; mentres Erato presideix los Jochs Florals; mentres Polímnia assisteix á las conferencias dels Ateneos; mentres Clio registra los *Orígens y fonts de la nació catalana*; mentres Urania admira los nous mons qu' En Soler y Roviroza trasllada á la escena; Terpsicore ajuda á la Roseta Mauri á recullir los lloers que reb per tot arreu. Es á dir que en lo Ball com en totas las demés Arts, pot Catalunya presentar un modelo.

Fa uns quants mesos, quand tota la atenció del mon musical estava ficsa sobre lo Gran Teatro de París hont anava á estrenarse lo *Romeo y Julieta* d' En Gounod, se rebé en los Estats Units un despatx

telegráfic donant compte del écsit, y eix despatx termenava ab aquestas paraulas: «La heroína de la funció ha sigut la primera ballarina, Na Roseta Mauri.» Y nosaltres diguérem desde l' fondo del cor: «Catalunya, eixos lloers son teus: sia la enhorabona.»

Na Roseta Mauri nasqué lo dia 15 de Setembre de

sortí pera anar á Barcelona en calitat ja de primera ballarina, obtenint en la ciutat comptal un écsit tant brillant que l' alenà á continuar ab mes ardor sa carrera.

De Barcelona passá á Milan y allí obtingué una verdadera ovació, la qual feu que immediatament se li oferís una escriptura pera lo teatro Imperial de Berlin,

hont deixá embadalits als alemanys, tenint la distinció de ser felicitada personalment per lo mateix Emperador Guíllém y son germá lo princep Frederich Cárlos. De Berlin aná al *Teatro Comunale* de Trieste, ahont arreplegá novas coronas, y sa carrera sempre més ha sigut una marxa triunfal, passant de Trieste al Teatro Imperial de Viena, d' allí al Teatro Real de Roma, luego al Teatro Regio de Turin, després á la Scala de Milan, y finalment al Gran Teatro de París, hont posá tan alt lo seu nom que avuy es reputada Na Roseta Mauri com una celebritat artística. Tan immens fou l' écsit obtingut á París que la empresa la escripturá immediatament per tres anys. De modo que en poch temps ha arribat la nostra paysaneta al pinacle del art, sense haber estat may en teatros de segon ordre, y pocas artistas hi ha tant jóves que pujan dir altre tant.

Aixó mateix ens fa esperar que la nostra paysana anirá arreplegant cada any nova cullita de lloers fins á deixar un nom qu' eclipse las glorias de la Taglioni, de la Fanny Ellsler y de la Fuoco.

Nunci.

Se desitja saber si quedan en Barcelona ó en altre punt de Catalunya alguns parents d' En FRANCISCO MELAS, resident en los Estats Units, á fi de comunicarli noticias d' interés particular. Los tals parents ó amichs que pujan donar informes se servirán dirigirlos al Director de LA LLUMANERA, ó bé al mateix interessat: Mr. FRANCISCO MELAS, San Antonio, Texas.

Se prega als periódichs de Catalunya que insertin aquet avís.

Se desitja saber si viu encara En Ramon Alsina y Bassols que en l' any 1866 era corredor de platers en Barcelona y vivia en la Plassa de la Llana. S' agrehirá qualsevol informe que s' envie á la redacció de LA LLUMANERA.

Se prega á 'N Adolfo Blay y Magrinyá, natural de Barcelona, que se servesca presentarse en la redacció de LA LLUMANERA pera enterarlo de la persona que en dita ciutat está prompte á satisfarli una herencia.

Avís als suscriptors.

Preguem als nostres suscriptors de fora que encara no ho hajan fet, que ens remesin l' import de las sevas suscripcions, y als agents que arreglen comptes.

N^a ROSETA MAURI.

1855 á Reus, eixa ciutat que tans fills ilustres ha donat á Catalunya. Era son pare artista coreográfic, y observant en sa filleta grans disposicions pera aqueix art y comprenent que no tenia ell prous coneixements pera completar la educació artística de la nena, la portá á París hont estigué tres anys baix la direcció de la célebre Madame Dominique, mestra del Conservatori y de perfeccionament en lo teatro de la Grand Opera. Foren tan grans los seus avansos que d' allí

La Llumenera de Nova York.

ARTUR CUYÁS, Editor.

35 BROADWAY, ROOM 110.

P. O. Box 1395.

* Aquesta revista se publica regularment lo dia primer de cada mes. Preghem a tots los nostres paysans que sapian fer correr la ploma en català, qu'ens afavorescan ab algunas composicions curtes en prosa ó vers.

Novas, articles serios y jocosos, disertacions científicas, crítiques d'art, correspondencias de totes parts del mon, descripcions de costums, estudis historics, revistas bibliograficas, poesias originals y traduïdas, quentos, rondallas, epigramas, tot cap en las columnas de LA LLUMANERA, tot, excepte discussions politicas, religioses ó personals.

Los Agents Generals de LA LLUMANERA SON:

PERA LOS ESTATS UNITS: E. Puig y Ca., 40 Broadway.....Nova York.
Eudalt Puig, Plassa Nova.....Barcelona.
PERA ESPANYA: Alvaro Verdagué, llibreria, Rambla.....Barcelona.
I. Lopez Bernagosi, llibreria, Rambla.....Barcelona.
Perez, llibreria, Puerta del Sol.....Madrid.
PERA CUBA: M. Alorda, La Enciclopedia, O'Reilly 96.....Havana.
PERA PUERTO RICO: Ramon Nolla, Mendez Vigo 70.....Mayaguez.
PERA MEXICO: A. Llanos Alcaris, La Colonia Española.....México.
PERA GUATEMALA: Antonio Paragás, llibreria.....Guatemala.
PERA VENEZUELA: R. Moratona.....Puerto Cabello.
PERA PERU: Joan Busquets, calle Melchormalo.....Lima.
PERA LOS ESTATS DE COLOMBIA: Soldevila y Curriols, llibreria.....Bogotá.
PERA BRAZIL: Joan Olivella, Praia de Gamboa.....Rio Janeiro.

SUSCRIPCIO PER UN ANY.

En los Estados Unidos,	(Currency)	\$2 50
En la isla de Cuba,	(en paper)	6 00
En otros puntos d' América, Filipinas, etc.,	(en or)	3 00
En España y las Baleares,	(en or)	1 20

Nova York, 1er de Juliol de 1879.

Primeras impressions de Nova York.

Per mes que sigan ja moltes las descripcions que s' hajan fet en tots llenguatxes de las cosas y costums dels Estats Units, no puch menos que dir quatre paraulas sobre las primeras impressions que reb aquell que, com jo, visita aquet país.

La opinió nascuda per las relacions més ó menos exactas ó imparcials que han fet altres personas, de cap manera arriba á ser tan ferma com aquella que naix directament de la propia observació. Lo judici format per las impressions primeras podrà ser equivocacat, podrà pecar de llauer; pero de qualsevol manera que siga, sempre s' arrela més y sempre predispone ab més fortaleza pera lo esdevenir que lo judici solament basat en observacions de personas estranyas.

Aixís es que al satisfer lo desitx de fer pública la meua manera de pensar sobre lo poch que he vist en Nova York, no tinc ni puch tenir la presunció de creure que vaix á posarme en lo punt més elevat de lo rahó, puig no m' pasa per alt que la mateixa forsa de las novas impressions deu separar algun tant la meua opinió del camí per ahont deu esser naturalment conduïda.

Un cop fetas aquestas salvetats, comensaré per dir que avans de arribar an aquesta terra, ja tingui un motiu pera comensar á creure en la estrema activitat de sos habitants. Pocas horas després de haber passat per davant del cap Hatteras, es á dir, á unas 130 millas encara de Nova York y á unas 40 ó 50 de la costa, vingué á bordo lo práctic. Treball li costaba al capitá del nostre barco lo creure que una barqueta que feya rumbo directe cap á nostraltres, fos la qu' ens portaba 'l práctic pera la llunyana ciutat á que ens dirigiam; més quan ja va tenir assentat al seu costat en lo pont del vapor al americá que més tart habia de senyalarli 'l millor camí pera lo seu viatge, varem podernos donar una explicació de aquell estrany adelanto en la vinguda del práctic.

Paréix que en Nova York hi ha unas quantas embarcacions que tenen per únic objecte lo traslladar 'ls práctichs an als barcos despatxats pera aquell port. Ditas embarcacions surten de la ciutat ab deu ó dotze práctichs á bordo, y tenen una cantitat fissa per cada viatge que donan. De aixó resulta que ab l' afany que tenen pera repartir quant més prompte millor 'ls pilots que portan, surten cap á fora del mar cada una en una direcció determinada, y quant ja han complert lo seu objecte tornan á Nova York á buscar un altre viatge. Aqueixa, doncs, es la causa de que nosaltres tinguéssim práctic á una distancia tan considerable del punt ahont ens dirigiam.

Un cop entrats en la immensa bahia de aqueixa immensa ciutat, després de haber vist infinitat de barcos que s' creuhaban en totes direccions, després de haber passat per la vora de alguns castells y baterias, després de haber vist innumerables punts de recreo y de bars que semblan altres tans grandiosos pobles, y després de haber admirat las elevadas columnas del pont penjant que un cop acabat unirà la ciutat de Nova York ab la de Brooklyn, ens varem ficar en un laberinto de molls y de magatzems que ab prou feynas podiam concebir com era possible la intel·ligencia entre mitx de tanta confusió, de tanta algarabia y de tant trasbals.

Llansas per aquí, fragatas per allà, dotzenas ó més ben dit centenas de vapors plens de gom á gom de personas que atravessen lo riu, per tot arreu remolcadors que arrastran balsas y verdaders magatzems flotants, aixó es lo primer que fereix la assombrada vista del foraster. Crits de personas, soroll de maquinas, xiulets de vapors, arriban verdaderament á axordar, y be podem dir que arriban á ser insuficients tots los sentits corporals pera atendre á tot lo que un desitxa.

La primera idea que se m' va ocorre mentres contemplava aquelles grandiositats, era aquesta: ¿Quant

podrá Barcelona despertar als estrangers la admiració que la sola entrada en Nova York ha despertat en mí? ¿Quan tindrem la sort de deixarnos conduhir per lo bon judici práctic y de atendre sobre tot á nostres interessos materials?

Barcelona té porvenir; lo principi del treball es quasi una segona religió entre 'ls catalans y al meu modo de veure, contant ab aquesta base principal, ja no 'ns falta més que tenir una mica més de seny pera no malgastar massa temps en las questions de partiis, y fer tots los esforços possibles pera que 'l govern vinga á ser un zelós ajudant de nostre legal profit, més abiat que un capritxós administrador de nostres interessos.

Mes, tornant al assumpto principal que m' ha fet agafar la ploma, diré que si es sorprenent lo que aquí s' veu avans de entrar en la ciutat, més ho es encara lo que s' veu un cop dintre de ella.

Los carrers son amples de 20 á 25 metros; las aceras de banda y banda en tenen 3 ó 4, y estas plenas de claraboyas que donan llum als soterranis de las casas; per tot arreu s' veuen magnífichs establiments y moradas particulars construïdas ab gust esquisit y ab rigorós estudi de las condicions higiénicas. Los carrers son quasi tots rectes y estremadament llargs; n' hi ha algun que té més de quatre lliguas. Pera comoditat dels transeunts hi ha tramvias per dotzenas, omnibus per centenars, y hasta no sé quantas empresas de ferro-carrils elevats. En un moment vaix trobar-me, mentres anaba en un cotxo de tramvia, ab tres cotxes més de igual classe que atravessavan la via y ab dos trens de ferro-carril que passaban per damunt meu.

Un altre dia potser entretinga als lectors de LA LLUMANERA ab més interessants noticias que las que avuy puch comunicar, pero avans de donar terme á mon escrit vull publicar una idea que se m' ocorregué al veure la profusió de anuncis ab que tothom procura ferse notable. Trobantme una vegada en Gibraltar, vaix veure que 'ls inglesos posaban un canó á totes parts en que hi tenia cabuda. Los Americans de Nova York, ahont hi cap un anunci, allí li posan. Se veu que es lo mateix caràcter ab diferents manifestacions.

Aixís es que per ara sols podría estendre en alabansas si tingués més lloch de que disposar; qui sab si ab lo temps m' veuré obligat á modificar en sentit contrari la meua opinió.

J. M.

Passatgers Catalans.

Molts son los que han vingut en lo mes de Juny, uns de passada cap á Europa y altres á passar aquí 'l estiu. Entre ells podem citar an En Santiago Ferrer, de Barcelona; lo Dr. Joachim Martí y Puig, de Centfochs y la Habana; lo Dr. Dausá, de Puerto Rico; En Alejandro Rafecas, de la Habana; En F. Angosto; En Sever Portas, propietari de la Fonda de Cabrera de la Habana; En Esteba Amengual, del comerç de Barcelona y director de la Revista Marítima; En J. M. Bas y En Francisco de P. Salas, de Charleston, y altres qu' en aquet moment no ens venen á la memoria.

Lo Dr. Martí y Puig, conegut ja dels lectors de LA LLUMANERA per sas freqüents y notables composicions, ha establert aquí sa residencia, com podrà veure per l' anunci que va en lo lloch corresponent, lo qual ens es grat consignar no sols per esser lo primer metje catalá que s' estableix á Nova York, sino perque LA LLUMANERA hi guanyará ab la seva colaboració, podent presentar articles com lo que avuy publicuem.

Per tot arreu.

Sí, per tot arreu hi ha catalans que procuran ab son talent, ab sa laboriositat y ab son esperit d' empresa deixar ben posat lo nom de Catalunya.

Los periódichs de California, y molt especialment lo Scientific Press Supplement y The Engineer of the Pacific, s' ocupan en sos darrers números de alguns treballs científichs y de varias invencions útils, dels nostres paysans E. J. Molera y J. C. Cebrian, distingits enginyers establerts á San Francisco, de California.

No solsament han inventat eixos senyors una bomba pera minas que serveix al mateix temps de ventilador, y unas maquinas ab pistons elástichs pera forsa motris de gas, invencions abduas de que fan grans elogis los periódichs de California y de que nosaltres ens ocuparém ab deteniment un altre dia, sino que ademés han donat mostra dels seus grans coneixements científichs y de la seva incansable activitat ab unas disertacions que llegiren en la Academia de Ciencias de California, lo 21 d' Abril passat, sobre la divisibilitat práctica de la llum eléctrica, explicant un sistema de divisió óptica de la seva invenció, que asseguran dona resultats molt superiors als obtinguts fins ara per Brush, Edison, Jablockhoff y Werdemann.

Los senyors Molera y Cebrian son ademés los autors dels planos de la iglesia espanyola que s' está edificant en San Francisco. Ens plau consignar fets semblants que honran á fills de Catalunya.

Lo renaixement en Catalunya.

BARCELONA, 7 juny 1876.

Sr. Director de LA LLUMANERA.

La esperada vinguda de D. Victor Balaguer á mitjans del mes passat, ha sigut lo verdader aconeximent dels últims trascorreguts dias. Los conreadors de nostra literatura, desitjosos de rendir al eminent poeta homenatge d' admiració, mostrantli á la vegada l' estat y 'l punt de avansament y gloria fins ahont arriba ja, ab lo concurs de tots, la noble empresa del catalanisme, han corregut á rodejar al estimat compatriota, improvisant vetlladas, dinars, funcions en los teatros, etc. Lecturas de poesias, representacions de obras recentment estrenadas, conversas, manifestacions calurosas del patriotisme entusiasta, li han demostrat sens dupte los incalculables progressos d' aquet pensament, del que fou un dels més poderosos iniciadors. Per sa part, y com en degut cambi de serveys y afecte ens doná á coneixer las últimas produccions de sa inspirada ploma, ab la representació de son quadro trágich Lo guant del degollat, que publica la Renaixensa, y la lectura del poemat dramátich La Comptesa de Foix. Mentres en lo teatro Romea representaba lo Sr. Goula lo citat monólech, en lo de Novetats, declamá Dª Carlota Mena l' altre monólech del mateix autor, Sazo. L' entusiasme que produhien fou indescriptible, y nostre poeta cridat á las taulas ab vivíssimas aclamacions.

Semblants fets, aixís com lo del estreno de la tragedia Gala Placidia, anterior á ells, y de que debia parlar en ma anterior correspondencia, deuen senyalar-se ab pedra blanca en lo camí de nostre renaixement literari. Las Esposallas de la morta han produhit son resultat; la tragedia es ja cultivada, y ab obras tals que poden vencer de cop la preocupació ab que miran alguns aquest género. Los actors s' esmeran en seguir los passos dels poetes, y cal dir també que sos primers esforços, si son com los de un Goula y una Mena, contribuirán poderosament á obrir pera sempre la nova via.

He dit que debia parlar en ma anterior de la representació de Gala Placidia, ja nó, monólech, ni quadro, sino tragedia en tres actes d' Angel Guimerá; é importantíssim aconeximent literari, qual fetxa deu apuntarse també, convenientment subratllada. No correspon aquí ocupar-me de la viva admiració que causá en las taulas, que valgué á son autor nous triunfos de gloria, y afeijir la d' autor dramátich á la cansada ab sas poesias. Me limito á fer constar que elegantment impresa y publicada l' obra, fá poch dias, sa lectura, millor que mas paraulas, podrà donar idea sinó de sos efectes dramátichs, que sols logra la plástica y vivent execució, de las bellesas literarias ab que ricament s' adorna.

Si la poesia dramática, que tant penosament caminà en sos comensos, toca ja ab son vol poderós lo cim coronat de llum de las composicions trágicas, lo catalanisme va estenent son cercle en un principi reduhit, en tal manera que pot dirse entrém en un nou període que comensa á ficar l' atenció. Me refereixo á la progressió creixent ab que de dia en dia van fundant-se societats y centres literaris fora de la capital, y al nou impuls que pren la propaganda. A ella contribueixen, en primer lloch, las associacions d' excursions, que ab sos repetits viatjes entusiastas, y posant-se en comunicació directe ab los aïllats elements d' algunas vilas, aumentan lo número dels adeptes, despertan foras latents, propagan y sembran, en una paraula, la llavó d' una idea gran y simpática. Aventurat fora volguer pronosticar si darà tot son fruit y quin será, pero es indubtable que lo fet es digne de ser estudiat. No sembla sino que inconscientment, d' un modo misteriós y providencial, tothom s' empenya en aplegar materials dispersos pera aixecar demà un monument durable y grandió á la pàtria. Si déu anys enera algú hagués proposat presentar en una obra enciclopédica l' estat verdader social, moral, artístich, científich de Catalunya, l' obra hauria sigut lo somni d' un boig. ¿Ahont trobar los datos pera tan grandió projecte? Avuy, aquestos datos se van arreplegant sens que ningú s' en doni compte; demá tal volta lo somni impossible podrà ser una realitat.

Un escriptor no catalá, lo Sr. Tubino, empendra de nostra literatura, ja s' proposa fer ab ella una cosa semblant á la apuntada. Realisat son propòsit, tindrem un quadro complet y vast de nostre renaixement literari, de tot quant s' ha fet, y aixó degut á la ploma d' un estrany á Catalunya. ¿Quina distancia hi ha entre avuy y aquells dias no tant llunyans en que 'l catalanisme semblaba un ridícul y pretencions entreteniment de quatre aprenents d' escriptor!

Tv.

Cartas cáusticas.

MADRID, 4 de juny de 1879.

Es molt natural. Las malas novas volan, no corren. La de la crisis alimenticia qu' estém atravessant no habia de ser una excepció, y segurament haurá crusat lo gran sot d' aygua.

Mes no es aixó tot. L'afan d'escagerar que caracterisa al telégrafo y la malevolencia que cap a la nostra pàtria tenen los corresponents estrangers, haurán abultat de tal manera la cosa, que probablement tú estarás en la creencia de qu'ens estem morint de fam. Si molt convé quant llegeixis los parts telegráfihs de Madrid, s'et figurará veurer una població de groguenchs, escanyolits, moribundos, espectres y cadavres.

Res d'aixó! Lo poble madrilenyo no tindrà ab qué comprar pá, pero may se desanima... sempre troba una pesseta pera divertir-se!

Y ho proba lo que ha succehit en lo mes passat. Sa premsa ha estat cridant: «Escassés de cereals! Crisis alimenticia! Carestia del pá!» Y lo poble ha contestat: No hi ha pá?... donchs anem a San Ysidro a menjar roscas!

Los artícles de primera necessitat may han estat a preus tan elevats com ara, y n'obstant, los madrilenys, sens dubte pera no abandonar-se a la desesperació, han estat durant tot lo mes de maig en una continua festa. Primer lo 2 de maig, després la gran festa purament madrilenya, San Ysidro, que dura cinch dias, després l'Ascensió, y per coronament las firas que comensaren lo dia 20 y encare duran.

San Ysidro, el *labrador*, es com tu saps lo patró de Madrid. Fora de la capital, casi bé a una llegua de distancia, hi ha una ermita consagrada a eix sant. En lo dia del Sant, 15 de maig, la població entera se traslada en romeria als alentorns d'eixa capella pera divertir-se en gran.

Una infinitat de *comerciants* han establert per aquella fetxa barracas y puestos pera la venta de las *roscas del santo*, *pitos del santo*, *buñuelos del santo*, *botijos del santo*, *joguinas*, etc., etc. També hi ha una multitud de restaurants, puig eix pompós títol se dona a quatre pals cuberts ab estoras podridas.

Allí no hi ha res fíco, res que no sia purament provisional. Ab tantas mil de personas com hi van cada any, ningu ha sigut capás de construhir un edifici durader destinat a fonda y restaurant.

La festa se celebra de la manera següent: en lo dia mateix del sant y en lo diumenge que l segueix, hi vá tota la classe baixa en pés; cada hui s'en porta lo seu barenar; las donas portan la cistella ab las provisions, los homes portan a coll lo bastó y en la punta del bastó lo bot de vi.

Per lo menys una milla al voltant de la ermita se veu en eixos dias completament cobert de gent, que já sentats ó jeguts, já ballant y jugant, já renyint y balladrajant, estan tots confosos homes, donas y quixalla.

Allí hi ha cada escándol que si lo sant pugués resuscitar, de bon segü se ficaba en la tomba altre vegada de vergonya. Cada any hi ha morts y ferits. Y tot aquesta festa ¿perque? ¿Es per devoció? ¿Es per veneració al sant? Já compendrás que nó, quant te digui qui si durant los dias de la romeria s'posa a plourar ¡ay, pobre sant! quantas pedras se poden trobar, van sobre sa imatge!

En los dias de treball, entre lo de San Ysidro y lo diumenge próxim, hi van la classes finas y la aristocracia. En eixos dias hi ha menys bullici y millor comportament.

Observa que las dos cosas per las quals lo poble madrilenyo demostra més entussiasme, los toros y San Ysidro, revelan ben poch gust y cultura. Cap de las duas cosas obeheix a ningun fi moral ni instructiu. Las dos son fillas de la rutina en las costums populars.

Doneu a tota eixa gent que may falta a San Ysidro, un lloch que per compte d'esser arid, llet y sense cap atractiu, sia hermós, poblat de arbres y embellit per la natura y per l'art; doneuli diversions cultas per compte de deixarli ballar las seguidillas y beure aiguardent, y de bon segü no acudirá a disfrutar de eixas ventatjas. Lo més rutinari, lo més poch instructiu es lo que eixa gent prefereix.

Ho demostra aixó ben palpablement lo que está ocurrint ab las firas, de que já vaig ocuparme per aquesta fetxa l'any passat. Ellas que venian celebrantse de la mateixa manera y ab idénticas condicions a las que debian celebrarse al principi d'aquet segle, estaban concorreudas; se las millora, se tracta de donarshi una fesomia moderna, y já llanguideixen a pesar dels lloables esforços que l'Ajuntament y la Diputació provincial están fent cada any pera donar a las firas de maig nous atractius.

Una cosa m'es grat consignar já que m'ocupo d'eixas firas. Una societat, formada per digníssimas personas de la bona societat madrilenya, s'ha format pera la protecció dels animals y de las plantas. Eixa societat ha organisat pera las firas de maig una *Exposición de Aves y Flores*.

Com ensaig que ha sigut, los resultats que ha donat eixa esposició han sigut molt favorables. Plantas exóticas de las més raras y preciosas, flors de molts especíes, aucells, colomas messatjeras, aus de corral de rassas escullidas, maquinaria pera la floricultura, planos de jardins, llibres, aquariums, gabias, testos, glorietsas pera lo camp, llavors, es, nombrat en gros, lo que s'podia veure molt ben combinat y arreglat en lo Buen Retiro, ahont se celebrá dita esposició. Per cert qu'hi había de la nostra terra un ram preciosíssim y que

cridaba molt l'atenció de quants visitaban aquell certámen florit.

Com jo soch entussiasa partidari de tot quant sia fomentar l'esprit d'associació, tot lo que sia útil, tot lo que sia sortir de la rutina y entrar en lo camí del progrés, crech que la *Societat Protectora de los Animales y de las Plantas* mereix grans aplausos per los esforços qu'está fent en pró de las nobles ideas que l'animan.

Parodiant al meu colega Garrido, diré: He dicho.
LO DOCTOR MANXIULA.

Quadros de Costums Barceloninas.

DIADA DEL CARME.

Aquest es un altre dia que sense ser festa de precepte, sembla que las ganas de treballar que tothom regoneix als industriuosos barcelonins sufrixen una intermitencia que s'els cura abandonant los seus quefers habituals y anantsen a donar un tom, y qui diu un tom, diu passejar tota la tarde.

Com la gent sol fer lo que veu fer, d'aquí ressurte que la nyonya es general, y encara que no es festa, tothom qui pot ne fá, y las senyoras dejornet, ab lo millor que tenen posat a sobre, escombran ab los róssecs dels seus vestits lo passeig central de la Rambla de las flors, tornantsen a casa després d'haver comprat dos poms de lo millor que trovan, l'un per ellas y l'altre per obsequiar a alguna amiga; que de segur que entre las sevas relacions no hi falta una Carmeta ó Carmencita, com s'han donat a que las anomenin, perque fa més fi, aquellas Carmes, que son de casas de senyors.

¡Burrango y quin negoci fan las floristas! Bé'n portan de ramells y ramellets, bé'n hi ha a las sevas taulas a las primeras horas del dematí; donchs aneuhi al mitj dia, lo mateix que si hi hagués passat una pedregada, no n'queda ni sombra, ni fullas se veuen! Aixó es una mica exagerat; de fullas per terra n'hi ha bastantas y tant que a la una hi passa la brigada de escombrariayres, *elegantment uniformats ab sencillesa y economia* (lo municipi té aixó en tots los seus actes; es fiel a sa divisa: bo, bonich y barato), que si nó, semblaria que allí hi hagués establert la seva industria, una d'aquellas barraquetas que tant abundan pel barri d'Hostafranchs.

¡Si s'en venen de rams de flors!... Deixeus de las Carmes que hi ha, y conteu que totas tenen, las solteras promés ó aspirant a serho, las casadas marit (encare qu'aquest per costum no s'hi desentranya gaire per obsequiar a la seva mitja costella), las viudas fins a *jamonas* ben conservadas, ó fetas un mal esprit pero ab pistrinchs, candidatas pera ser la víctima número dos; y en fi las já anomenadas y las que faltan, vellas y jóvas, son ben bé de playner si no tenen una ánima caritativa que d'ellas se recordi!

Los comfiterers també omplen los seus calaixos, desprovehint els aparadors y ls prestatjes; y amunt y avall per tots los carrers, veureu homes y xicots ab la seva plata de laminaduras y ficosos los ulls enlayre, mirant los números de las casas, per no fer un disbarat portantla allá ahont no marca la apuntació qu'els han donat, junt ab la targeta del *pagano*, per deixarla a casa del qu'ha de rebre l'obsequi.

Las senyoras acavan el dematí anant a missa y a las diversas funcions de iglesia que ab tota pompa se celebran y ab cada predicot que no hi ha més que sentir.

Per lo regular los senyors no s'exhibeixen fins a la tarde; al dematí están ocupats; está clar com qu'es dia de feina!... A la tarde la fesomia de la ciutat es la mateixa d'un dia festiu, y més encare, perque contribuixen a la animació y lluhiment dels passeigs las elegants pagesas del plá, rumbejant lo garbo y uns vestits que no ls dú millors cap senyora. Com es lògich, essenthi ellas no hi faltan ells; los hereuets de las poblacions vehinas, los que per no fer desmereixer a las sevas consocias se presentan vestits de recepció, de rigurosa etiqueta, solament que la casaca la duhen aixelada ó siga sense las dos aletas. Es perque já se saven ventar las moscas y no necessitan los faldons per esquivárselas d'entre camas.

La vinguda dels pagesos té per objete l'assistir als balls d'any que s'donan, tarde y nit, y de vegadas, per si hi faltava la torna, al dematí y tot. Lo d'aquesta diada es uns dels de major importancia, y per grandiosos que sigan los embalsats, molts son las personas que se han de quedar, tenint la targeta a la mà, ab las ganas d'entrarhi, perque ab tot lo que s'ha descubert fins ara, no ha sigut possible fer que siga penetrable la impenetrabilitat.

Los teatros já hi contan ab la entrada qu'han de fer, y com que s'en refian, la gent no vol qu'els hi surtin los comptes errats y els omple de gom a gom. Los forasters hi figuren en crescuda proporció, si bé que s'retiran avants d'acabar, perque já ls agrada la comedia, la zarzuela ó l'òpera, pero l'ball los agrada més, y lo primer es primer. Surten, van a mudarse al vapor, corren al embalat, y salta que salta fins que la claror del nou dia, tota mansoya mansoya, avergonyeix a la del gas y las espelmas, y al punt en que, com fet a dretas, ab tristesa dels balladors y alegría dels

músichs, la orquesta toca las darreras notas del waltz final, la última pessa del programa.

Apesár de celebrarse avuy lo triunfo de la Santa Creu, festa especial ab motiu de las Navas de Tolosa guanyada en aquest mateix dia del any 1212 per lo rey don Alfons VIII contra ls moros, no s'en fá gens de cas y més, sense cap dupte, serán los que ho ignorin que no ls qu'en tingan noticia.

Los honors de la diada perteneixen pura y esclussivament a la Mare de Dèu del Carme, la verge baix quina advocació instituí la regla carmelitana, poch anys després del 1200 lo beato Albert de Parma, a instancias de Brocardo, superior de uns sants varons que tranquilets y a la bona de Dèu vivían desde molt temps avants en lo mont Carmelo, fets uns ermitans ó anacoretas y a los que havia reunit en comunitat, un monjo anomenat Bertoldo, subjecte que ni pels fulls ni per las escobertas tenia que veurer, segons los nostres informes ben adquirits, ab lo seu popular tocayo lo celebrat pare de Bertoldino y avi d'En Cacasseno. La citada regla carmelitana meresqué la aprobació del Papa Honori III en 1226.

A més de tot lo qu'havem dit, tampoch avuy no hi falta la seva corresponent fira, y per cert de las més concorreudas. La trobarán al carrer del Carme. La elecció del lloch es cosa que de petits nos estranyava, puig ab tot y haverhi en lo indicat carrer tres iglesias: las Caputxinas, las Mínimas y la microscópica de Sant Llatzer, cap d'ellas té per titular a la Verge del Carme, trovant a nostre entendre més natural que la fira s'establís al carrer de Sant Antoni ó la plassa del Padró, punts més immediats a la iglesia de Sant Matias ó las Gerónimas, com s'en diu vulgarment, y qu'ara sevox de parroquia del Carme.

Tota la estranyesa reconeixia per causa l'que a las horas ignoravam que la antigua Universitat havia sigut lo convent del Carme, que havia tingut la seva iglesia cremada en 1835, y que en virtud de la lley del 36 per la que se suprimiren las ordres religiosas de varons, declarant nacionals los bens que possehian, hagués sigut destinat a edifici universitari l'que ocupavan fins a la revolta de la crema dels convents, los religiosos carmelitas calats (aquests ho entenian més bé qu'els Josepets, los que hi havia en lo qu'es ara plassa mercat de Sant Joseph, qu'anavan peus nús), los venerables frares blanchs, com los deyan la gent.

Per lo que diu lo redolí de l'auca de las costums de Barcelona corresponent a aquest dia «Fira del Carme, banos», se despren qu'avants aquest utensili femini hi devia fé l'gasto, pero en la actualitat no s'en refihin. Hi trovarán de tot lo que hi ha en las firas, menys banos. Já n'hi ha alguna tauleta, pero tant si volen gastar poch com molt, s'en van al carrer de Fernando y en qualsevol quincalleria, ne trovarán més que en totas las paradas, y no ls dich rés dels grans depósitos que tenen a la Rambla las més accreditadas fábricas de Valencia.

Contribueix a donar animació a n'aquells barris l'que s'guarneixin los principals carrers que donan al del Carme, com son lo d'en Xuclá, lo de la Riera Alta, lo d'en Roig, lo de Ponent, y altres: al vespre los violins van endoyna; tampoch hi faltan cornetins, i donchs, que s'havían cregut?...

Lo tragi de la fira dura tot lo dia, la gent té de passarhi apilotada com un remat de bens, aixó y que l'sol hi pica qu'es un gust, no li en dich res del basqueix que s'hi va a buscar, amen de bastants cubriments de cor y algun desmay qu'acava a casa del apotecari, fent olor ar éter y las otras andróminas que já tenen per semblants cassos.

No es aixó per dirlos que no hi vagin a veurer la fira, al contrari els ho aconsello, puig de no anarhi s'perderían lo bó; tota vegada que las noyas d'aquell carrer que no amagan la cara per cap portent de hermosura, ben vestidas y adornadas s'están assegudas a las botigas y omplint los balcones de casa seva.

Se esperan vostés (es un consell que els dono d'amich qu'els vol bé) a que corri l'sol cap a la baixa, s'en van allá, y si no quedan eclipsats, diré que no hi veuen, y si son solters y allí no hi trovan la seva conveniencia, els hi dich desde ara que no tenen gust, ni may n'han tingut, y no busquin, que millor no trovarán, puig tant bé de Dèu no hi es enloch, a no ser al Paradís.

ROSSENDO ARUS Y ARDERIU.

Madrigal.

(Traducció del castellá de Luis Martin.)

Anava cullint flors
y guardant en la falda,
ma nina, pera fer una guirnalda;
pero primer las toca
ab los encesos llavis de sa boca,
y ab son alé els hi dona mil olors.
Estava (per sa sort) dintre una rosa
una abella amagada,
son dolç humor xuclant;
y al veurers en la hermosa
flor d'aquells llavis, ab valent fíblada
la picá, tregué mel, isqué volant.

Nova York.

A. C.

FLORS MARCIDAS.—OFELIA.

« Aquí tens romani, per remembrança; recórdaten, amor meu: y aquí tens pensaments que 'ls meus s' emportan »... « Aquí tens una margarida: voldria darte violetas, pero se marciren totas quan mon pare va morí. »—(*Hamlet*, acte IV, escena V.)

FLORS BOSCANAS.—(Dibuix a la ploma d' EN J. PAHISA.)

En Victor Balaguer en Catalunya.

Bemvinguda—Vetlladas literàries—Digressió—Obsequis teatrals—Estrenos—Paraulas—Publicacions.

Pera fer una revista del moviment catalanista de Barcelona, sols me cal fer una ressenya, encara que molt lleugera, dels obsequis que s'han tributat al eminent poeta, *Mestre en Gay Saber*, D. Victor Balaguer, en rahó de sa incidental permanència en aquesta ciutat.

Pero fora falta de cortesia, si avans de tot, en nom de LA LLUMANERA, no'm congratulés ab la satisfacció que per tant plahent motiu, sobreix dels cors de tots los ayments de la literatura catalana, aqueixa literatura, que, segons las mateixas paraulas de tant inspirat poeta, ahir sols donava senyals de vida, avuy ja forma escola, y demà será temple ahont irán á postarse las demás literaturas.

Junt, donchs, aquesta petita mostra d'afecte á las infinitas y merescudas que ha rebut en Barcelona, sense ficarse ab la humil personalitat del que té l'honor de dirigir-la, sino sols ab l'entussiasme que la dicta y que fá que de tot cor li desitji que visca molts anys, per honra de la patria, per esplendor de nostra llengua y per la unió dels catalanistas.

Ab dos espléndits banquets l'obsequiaren particular y respectivament sos amichs polítics y literaris, pronunciantse en cada hui d'ells calurosos brindis y terminant lo últim ab lectura de poesias de la major part dels concurrents, la majoria distingits poetas y escriptors catalans.

Forman part dels obsequis públichs, diguemho aixís, las tres vetlladas literàries que altres tants centres barcelonins dedicaren al *Cronista de Barcelona* y *Troador de Montserrat*, essent la primera segons l'ordre cronològic la que organís lo *Ateneo Barcelonés*.

En ella D. Manel Angelon, que la presidís, pronunciá un elocuent discurs encomiástich de D. Victor Balaguer, presentantlo á la numerosa y escullida societat que l'escoltava com á un dels iniciadors de la restauració de la patria literaria, que ab son talent é inteligencia ha contribuït més á l'esplendor d'ella. Després se llegiren poesias en catalá dels Srs. Roca y Roca, y Calvet, un treball en prosa catalana del Sr. Vilanova, y poesias castellanas dels Srs. Blanchet y de Palau, finalisant la vetllada ab unas quantas frases d'agrahiment als honors que se li prodigaban, que pronunciá lo Sr. Balaguer, passant luego á llegir éll mateix la seva última producció trágica, lo monòlech en vers, intitulat *Lo Guant del degollat*, obra de la qual tindrè d'ocuparme novament.

L'Associació d'excursions catalana y la *Catalanista d'excursions científicas* van esser los altres dos centres que l'obsequiaren ab notables vetlladas literàries. En lo local del *Fomento de la Produccion Española* doná la seva lo primer dels dos citats, en la qual també tingueren lo gust de sentir un breu y patriòtic discurs del dit Sr. Balaguer, després de la lectura de treballs en prosa y vers originals dels Srs. Roca y Florejachs, Pleyan de Porta, Guimerá, Arabia, Franquesa, Gallart, Fiter y Grás.

Per últim la *Catalanista*, en lo lloch de costum ahont celebra sas sessions, en la qual encara s'hi ostentan los restos del antich temple dedicat á Hércules en nostra ciutat, doná la vetllada, que com he dit, havia també organísat en obsequi del agasajat escriptor.

Després de un breu discurs del Sr. Tamaró, president de l'Associació, se llegiren poesias dels Srs. Masrera, Verdader, Franquesa, Gallart y Guimerá, y treballs en prosa dels Srs. Oller, Pau, Massó y Balaguer y Merino, seguidament de lo qual pronunciá també lo Sr. Balaguer una improvisada peroració, esforçantse en demostrar que no era mereixedor dels obsequis que se li feyan, obsequis que sols admetia, no com á importancia de la seva persona, sino per la idea del renaixement literari catalá, de la qual en havia sigut un de sos primers campeon. Manifestá que per las mostrats que havia tingut lo pler d'ohir, era nostra literatura potent y vigorosa com la que més ho puga esser, alegrantse infinit de l'activitat ab que treballaban tots per enriqueir-la més, si cap, y recomanant finalment la unió y germanitat entre tots sos conreadors y partidaris que tant ostensiblement se mostraba.

La concurrencia, entre la qual s'hi veyan alguns dels més reputats escriptors y poetas catalans, interrompí varias vegadas ab sos picaments de mans, son elocuent discurs, que al acabar fou coronat per una unánima salva d'aplausos.

Per desgracia, un dels conceptes de tant brillant discurs era equivocats.

La cantada unió y armonia entre 'ls catalanistas, greu me sap lo dirho, no existeix, y en lo terreno de las Asociacions y en los fets de personalitats s'hi mostra clarament la divisió, habentnos de gaudir solament que, fins ara, no s'hi hagi apoderat dels periódichs catalans, encara qu'alguns més ó menys embosadament la dongan á conèixer.

L'existència de las dos Asociacions d'excursions que, tendint á un mateix fi no tenen rahó de viurer se-

paradas; los autors d'obras catalanas que no han volgut cedirlas ab ventajosas condicions á *La Protecció Literaria*, y per fi los escriptors y poetas qu'en desayre de la institució dels *Jochs Florals* han contribuït al lluhiment d'un certámen obert ab l'interés de desprestijar aquella festa, son las provas que ostensivament poden donarse de la divisió que tant es de lamentar.

La empresa del Teatro Catalá, com á altre dels obsequis tributats al *Mestre en Gay Saber*, lo Exm. Sr. D. Victor Balaguer, organís una funció extraordinària en la qual se representá la seva celebrada tragedia *Las esposallas de la morta*, estrenantse á mes á mes lo ja anomenat monòlech dramátich *Lo guant del degollat*.

Històrich son argument, sa versificació vigorosa y exuberant de pensaments es lo que fá que una obra manca de moviment escénich, sostingui constantment en l'ánim del auditori l'interés que obliga á dedicarli una observada atenció.

Mes, no obstant lo anteriorment manifestat, á dreta lley s'ha de consignar que contribuïxen á obtenir tal resultat, l'especial cuidat y estudi ab que s'fá càrrech del paper de protagonista lo Sr. Goula, galan jove de la companyia de dit teatro, y lo bon gust y sentiment ab que canta lo barítono, Sr. Laban, una cansó que forma part del monòlech de que parlém.

Una ovació complerta obtingué aquella nit lo Sr. Balaguer; un sens fi de vegadas fou cridat á las taulas, ahont rebé entre 'ls aplausos del públich los obsequis que li entregaban D. Frederich Soler y D. Conrat Roure, en nom de la empresa, alguns autors y actors del Teatro Catalá, consistentes en una gran medalla d'or ab una inscripció alusiva, y un quadre ab los retrats dels oferidors del regalo, y á més un album ab una colecció de fotografias, del actor D. Iscle Soler, dels diferents tipus que ha caracterísat en la unió d'obras dramáticas en que ha prés part, treball degut y ofert per lo reputat fotógrafo Sr. Arenyas.

L'empresa del Teatro de Novetats, també en honor de D. Victor Balaguer, vá fer declamar per la intelligent actriu Sra. Mena, la *Saffo*, un dels seus monòlechs trágichs, ja fá temps publicats, representació que proporcioná una altre entussiasma ovació al no prou ponderat poeta y á la artista que tant magistralment la interpretá.

No crech que siga impropí que á continuació m'ocupi de las pocas novetats teatrals que á més de las dos ditas han aparegut en nostra escena catalana.

Dos juguets sense pretensions son en total; l'un estrenat en Romea y que té per títol *La sogra*, es original de D. Joan Artau, de manosejat y afrancesat argument se fá aplaudir per la naturalitat de sos xistes en alguna escena; y en quan á l'altre, intitulat *Contrabando*, ab música de D. Eusebi Ferrán—autor també de la de la cansó de *Lo guant del degollat*,—tingué lloch son estreno en lo Teatro del Tivoli, quals concurrents ab excesiva benevolencia per lo seu autor Sr. Coca y Collado, premiaren ab algun aplauso la correcta versificació ab que está escrita, única qualitat que fá recomanable la obra.

Tornant als obsequis que s'han prodigat als tantas voltas anomenat Sr. Balaguer, dech dir en resúmen que han sigut dignes de qui 'ls donaba y de qui 'ls rebia, y que s'ha vist una unió de miras per festejarlo, de que justament pot enorgullirse, pues que en ells hi han prés part eminencias literàries de tots los partits polítics qu'en tan gran número, per dissort, hi há en nostra patria; mes ab tot no puch menys de döldrem que, inseguint l'exemple donat per las dels Foment de la Producció, no s'hagin unit també en fraternal banquet los catalanistas, com un bon y duradé recort de la visita del ilustre poeta, y al mateix temps també es de lamentar lo pobrement representada que estigüé nostra literatura en la vetllada que doná l'*Ateneo Barcelonés*, pues que 'l bonich quadre de costums, la ben feta traducció d'una cansó francesa y un fragment d'un poema que morirá inedit, que allí s'fegiren, no feyan estétich pendant ab la viril oda catalana *Al Polo Nord*, que recitá ab contagiós entussiasme son autor, D. Menció de Palau, lo traductor oficial de *L'Atlántida* al castellá.

Y es més de lamentar, perquè conta l'*Ateneo* entre sos socis eminents poetas catalans, y més encara per esser pochos dias després de las eleccions de Junta en la secció de literatura, en las quals obtingué victoria complerta l'element catalanista.

Las últimas obras catalanas que s'han posat en venda son los *Idilis y cants místichs*, de Mossen Jascinto Verdader, colecció de poesias religiosas de las quals en altra Revista ne vaig fer menció, y la tragedia *Gala Placidia*, de D. Angel Guimerá.

Al considerable número de periódichs en catalá que s'publican, s'hi deu afegirne dos més, l'un setmanari y que surt en Barcelona se titula *Lo Pandero*, y l'altre quincenal veu la llum en Vilasar baix lo títol de *La calandria de la costa*, estant á punt de sortirne dos més

titolats respectivament *Las olas d'Arenys de Mar* y *Lo carril de Vilanova*, que s'publicarán en las poblacions que indican sos noms, tenint bonas noticias respecte á la redacció del últim anomenat, qu'ens fan esperar molt millors treballs literaris que 'ls que s'vheuen en las planas dels que darrerament han exíit.

BARCELONA, 8 juny 1879.

JUST.

Tipos de Cuba.

Tenim lo gust de publicar aquest article póstum que s'trová entre los papers del malaguanyat artista N' Isidro Inglés, lo qual ab lo pseudónim de MIRANUS havia algunas vegadas colabarat en LA LLUMANERA.

LO BODEGUERO.

—¿Que era tu padre?
—Catalán.
—¿Y tu madre?
—¡Vamos, D. Pancho, despache pronto que tengo prisa!
Estríbillo Cubá.

Passihobé D. Pancho.—¿No 'l coneixen? Es D. Pancho... el *Bodeguero de la esquina*. Es aquell que detrás del taulell despatxa mes articles que no te un reglament militar; es aquell que ab los dias fa lo que las criaturas ab las joguinas: ne fa trossos. Si aneu á sa bodega de las sis á las dotze, vos dona la *mañana*; de las dotze á las set, la *tarde*; y la *noche*, desd'aquest hora fins que tánca las portas del carré. ¿No 'l coneixen encara? De segur que no. Vaig á detallarlo un xich mes.

Don Pancho es aquell bon senyor que dona *contras*, que sap l'alsa y baixa dels fondos del vehinat, que es parent de Job y que te la botiga semblant al horti d'En Magí: tothom hi te dret.

Negres, blancs, xinos, mulatos y otras yerbas se reuneixen en élla á discutir y á *tolnar*. Es un petit congress. Cada hui expós lo que millor li sembla; sas ideas, son estat, lo del vehí, lo que primer li dicta la mollera; pero ¡ay! sin *relambimiento*, perquè Don Pancho, á falta de una campaneta per cridarlos al ordre, los envia á *freir tusas*, ab tot y 'l seu géní suau é inofensiu.

Oh! axó sí, es amant del ordre en tot y per tot... menos ab los objectes de sa bodega. Aquesta encanta per la *sans-façon* que en élla regna. Es un farrago farrago de cassolas, xocolata, carbó, machetes, tabaco- andulla y una infinitat de cosas propias de una tenda mixta.

La casa de un bodeguero cubá es un orga de rahons, una xanfaina, una exposició internacional, la paleta d'un pintor boig...

Al costat de una lata de conservas hi veureu unas sabatas de guajiro, y, servint de tapadora á una cassóla de terrissa, veureu un tomo de la *Dama de las camelias*, ó las *Ruinas de Palmira*: llibres que si bé Don Pancho no entén molts vegadas; quan es interpellat per algun negre sobre son contingut, sap doná una resposta acomodaticia á la original pregunta de: ¿*Que cost son esi?* y deixar convensut al africá ó criollo que fuig fentse creus, gesticulant y parlant sol, ó renegant perquè no li ha volgut fiá una part del dia: la *tarde* ó la *mañana*.

¿No 'l coneixeu encara?

Estich segur que molts ja han descubert la incògnita, pero sent mon deber fer que sian tots los que axó logrin, donaré quatre tochs més al seu retrato.

Lo bodeguero es un tipo per excelencia cubá, per més que no haja nascut á Cuba. De bodegueros n'hi ha per tot, pero com Don Pancho en lloch.

Lo tender de ultramarinos madrilenyo y lo cansalder de Barcelona, volen semblarsi una mica; pero may: ell los eclipsa.

Aquets venan una cosa ó varias, éll las ven totas. Ells son una flor més ó menos bonica, Don Pancho es una toya. Ell per sí sol forma un poema, un adagi cubá: ells, reunits un estríbot, un ditxaratxo. En fi, ells, al seu costat, son un fanal de petroli encés en nit de lluna, y no pot establirse una comparació exacta ab cap dels seus *tocayos* que no visqui á Cuba: y no tingui un pati ab dos testos de malanga trencats, entre cercols de bota y llaunas de conservas. Seguim pintant.

Don Pancho no es llarch ni curt, ni lleig ni maco, pero está gras, ben conservat; te panxeta, clatell molut, dits grossos y plens de borrisol. Ell es socio de la de Beneficencia catalana, enemich de disbauxas, económic y sobre tot voluntari.

Per la integritat nacional—lo que es digne de lloansa—se deixaria fer bossins, com ho ha demostrat molts vegadas ab sacrificis de tot género; ja donant diners per gastos extraordinaris de guerra; ja personalment sortint á campanya y acudint puntual á las guardias lo dia que li toca... Ell té mes coneixensa que en Xarxes mes noms qu'un rey, mes obligacions que Mercuri.

Tothom sap qu'el lo bodeguero de la esquina; ja li diguin *Rasca-buches* ó *Baracutey*; ningú ignora que no hi ha com Don Pancho pera tirá las ratllas ab propietat en la llibreta de *niña Tula*; pera escriure cartas als negres, pera donarlos consells y pera un sens fi de cosas mes que deixo en lo tinté. ¿Podem compararse lo fill de Barcelona y 'l madrilenyo ab Don Pancho? —No.—Donchs que fassin mérits y callin.

Lo dia que reuneixin las cualitats sevas; lo dia que en sas tendas ressonin las salvatjes notas de la *marimba*, los estrambóticos cants dels negres, las filarmónicas *rumbas* y las cadenciosas décimas y *guarachas*; lo dia que coneixin las bellesas coreográficas de la *Caringa*, *Cucuyé*, *A la masongó como baila muñeco*, y no ignorin los erótichs, horripilants y nerviosos moviments de un *cangrejito ó chiquito abajo*—que *riete*—ballat per Pancho Tutia, graciós de la colla, que tot menjant mant y bevent *dráques*, fa la delicia dels curros y *catedráticos*, que l' rodejan; lo dia que estant ab aquet *embullo* se presenti la negreta Filomena demanant un *medio* de *azúcar*, y la fosca tertulia oblidi á Terpsicore per obsequiá á la Vénus de color de pa cremat, ab aquestas ó semblants paraulas:—«*Neneita mia mulata santa... No quité V. algo, corason? A ver Don Pancho, dele á esa señora lo que pida.*»—Y, per acabar, lo dia que á tals *chiqueos* ella respongui: «*Déjese de relambimientos y palucha, nego sívreguenza*»; que s' presentin: dexarán de ser meritoris y pujarán á la categoria de bodeguers cubans. Ja l' tinch mitx perfilat...

Retrocedim.

Don Pancho avans de esser bodeguer ha sigut lo que li hi sembli millor. Hagí fet taps á Llagostera, com diu mon amich *Xarel-lo*; hagí cullit pomars pels camps de Asturias; ó hagí esfullat moreras per las hortas valencianas; es lo que menos ens importa. Nosaltres l' hem de coneixer en son apogeo, en lo moment que forma l' tipo que 'ns ocupa: lo demes es lo de menos.

Per fas ó per nefas ell vé á Cuba. Salta y s' troba—salvo raras excepcions—com la oruga: sens alas y tenint de teixirse l' capoll.

Se col·loca en un magatzem de viures ó en una bodega.

Fem que sigui la última.

Ja te casa. Per espay d' alguns anys no mou peu ni cama de detras del taulell. Inmutable en lo cumpliment de son deber, fa una vida sedentaria despatxant *medios* de ginebra ó *tasajo*, y escoltant impávil las conversacions verbas ó rojas dels parroquians.

Si á la casa hont entra no cuinan, va á la fonda immediata á buscar la minestra, y—tret de anar als *caballos de Castorlenas* cada sis mesos—fem punt final á las sevas surtidas y pasacalles. En tot aquet temps treballa com un negre. Sas expansions son la ocupació diaria de fregar los plats, los cuberts, passar cometes lo dissapte, tenir paciència, esperar las deu, que canta lo sereno á la porta de casa ó bodega, darli la *noche de guagua*, treure lo barril de las escombrerías, tancar la porta, estendre l' catre, y esperar las sis del dia pròxim pera fer set cuartos del mateix.

La seva vida, com vostres veuen, no pot presentarse mes monòtona, y ab tot, l' home es un animal de costums y s' hi habitua. Se identifica tan ab aquesta igualtat de dias y semanas, que, si per una disputa ó rahó qualsevol, surt de la bodega, s' pert. No sap las tasqueras del mon, s' entrabanca y cáu. La oruga deixa la botxa mitx feta y l' sol de la inconstancia crema sas alas naixents. Una sortida axí es una excepció. Lo mes lògich y natural es seguir cumplint ab sas obligacions, y fer mil sacrificis fins que te dinerets, ó passa á ser socio de la casa.

Tira peixet! quan alcanza axó! Ja s' pot dir que te la fortuna feta. Las alas se li desenrotllan rapidament. Ja pot volar.

Ja no surt per anar á fonda, ni va ab mànegas de camisa, com avans; sino ab una *leva* que li escau mitx be, y ab facultats per fer y desfer sobre l' moll ó en un *almacen de víveres*.

Passa un quant temps, y, ó perquè son amo s' retira del comers, ó perquè te prou «grogas» pera engrandir son negoci; planta una bodega ó s' queda ab la que ha passat son aprenentatge. Ja es amo; ja li escau bé la levita; ja sas alas están ribeteadas de pols d' or.

Com l' home may está content; quan Don Pancho ha lograt escalar lo temple de la fortuna, troba que encara li falta algo.

¡Ay Don Pancho, ni que li treguin los ulls, está content vosté! ¿Que li faltará á Don Pancho?—Una *niña*. Vetaquí lo que necessita.

Ell ho comprén axis, y, despres de recapacitar una estoneta, acut á la vicaria per casarse ó be s' enreda ab una mulata de *canela*, que Dèu ni dó!

De bodeguers á Cuba n' hi ha de totas las provincias de Espanya y fins estrangers.

Pera posar bodega no s' necessita cap privilegi esclusiu. Pot plantarne un viscachí, un gallego, un yankee, un fill de Cuba, tothom. Lo fill de Cuba generalment non posa; s' en te en menos; troba que es rebaxarse lo untarse l' dits ab las materias heterogèneas de una bodega: orgull neci y mal entés.

L' home pot esser tan digne y tan gran, estantse detras d' un taulell entre sachos d' arròs y botas de ví, com entre catifes y rodejat del més refinat llucio. L' home sempre es lo mateix. La naturalesa no concedeix més al magistrat que al manobre. Son fallo es igual á sas concessions: just y equitatiu. Pero l' home, si be ha format esglahons y gerarquias que son las bases socials; n' ha fet d' altrás, sostingudas per son

egoisme, necetat ó superbia, que desapareixerán, com van desapareixent las plomas d' oca, arrastrant en sa desaparició la mania de que l' ser bodeguer es humil·lant.

Al arribar aquet dia, Don Pancho no tindrà res de particular; será un simple ciutadà igual á tots los demés, perdrá las sevas gracias, sos colors se vulgarisarán y... bona nit. Com no se li haurá axecat cap monument, la historia s' trobará á las foscas y deplorant la poca justicia de la humanitat.

Pero nó; fem esforços pera perpetuarlo, fem que l' textos de malanga figurin temps á venir en casa d' un antiquari, fem que las cadenas de paper que adornan sa botiga passin á la posteritat, pera orgull del gremi, ó, quan menos, pera engrandir l' catàloch de una exposició retrospectiva.

Comprenc que ho mereix, y per ço agafa la brotxa y continúo,—sens pretensions: que consti. Saben de sobra tots los meus vehins, inclús l' ataconador de la escaleta, que no soch orgullós, y que per res del mon pendria la feina á ningú y menys á la historia.

Don Pancho, que de aprenent era un pintabarréts escàs de llums, se troba, ensemps que de fortuna, cambiat en modo de pensar y de discorrer.

No té coneixements astronómichs ni literaris, pero es molt práctic en las sevas cosas, porque á forsa de desganyats arriba á comprendre la jent ab una mirada.

Es una fruita madurada á cops.

Ell sap que si fía un ral á l' ls molts borratxins que entran á casa seva, á més de no cobrar may, s' riurán de son comportament generós, y obta per no ferho; sabent que al procedir així, los gorreros en son despit li diran: *sin vergüenza* y altres cosetas pitjors.

No tot son virtuts en Dn. Pancho, com algú s' haurá cregut; no; també sap barrejar aigua al ví, pero los *marchantes* li dispensan, porque sosté á peu y á caball que l' inventor d' aquesta barreja fou un semi-deu de la antiquetat. Ab fets y rahons tan originals los consumidors ne reportan un benefici, un consol... de tripas. Moltes vegadas, gracias al seu talent... y al recó d' unsas que li guardan al banch, ocupa un lloch elevat, ó desempenya un càrrech públich, quan no compra un «Excelencia» de paper. ¡Quinas cosas té Dn. Pancho!

II.

Parlém del bodeguer de camp.

Diguemli de segona classe, per més que una tenda en mitx de una *sabana*, al costat d' un camí ó d' un ingeni, té més importancia que la de ciutat.

Lo bodeguer de camp no sé si s' dirá Dn. Pancho, pero ho juraria, porque, si no s' ho diu, li dirán per antonomasia. Aquet té més atribucions que l' de ciutat. Sa tenda no es més bonica ni provista; té l' ls mateixos géneros, l' ls mateixos parroquians: blanchs, negres, mulatos; pero te accessoris que l' altre may ha pensat en tenirlos.

Lo bodeguer de camp desempenya una infinitat de funcions.

Ell reb la correspondencia de tots los ingenis y sitios del voltant, si viu prop de una estació de ferro-carri; ell ó son dependent la despatxan als guajiros y mandaderos que van á cercarla: já l' tenim oficial de correus.

Ell combina balls y *guateques* á casa seva: vetel aquí president de cassino.

Ell es ben vist per tots los *bohios* que passa; ell es jardiner, hortelá, forner, quinquillaire, tender de robes, y Mentor dels que no treballan.

Ell té una cria de «gallos finos», y sap tan lo que val un *güro*, un *canelo* y un *malatobo*, com un sach de munjetas: já es gallero... y per acabar, ho es tot.

Té un departament ab un billar escanyolit, raquítich, apedassat, ab uns tacos que recordan la entrada de Cristofol Colon, y unas bolas *cuadradas* que tenen la propietat de no corre més que l' diumenges. Avans de jugar s' han de espantar las gallinas que s' ajocan demunt del panyo, y tancá una mitja dotzena de gorins que, com si estessin á ca l' sogre, roncan ab molta satisfacció, convensuts de que no son incompatibles las caramolas y sos gemechs.

¡Será fatalitat, pero de billar de camp may n' he vist un de nou! ¡Jo crech que já naixen vells!

Lo bodeguer li dona lo nom de billar sens immutarse, y gracias á la seva frescura los jugadors ho creuen, per més que las bolas s' els hi enganxin contra tota regla natural.

—Fenómeno físich degut als cossos repulsius y... á las gallinas, diu Don Pancho, encenent un cigarro pectoral de Berro y saludant un nou parroquí que entra en la tenda, despres de fermar lo *arranquin* al porxo de la casa.

La bodega de camp, á més de tot lo esposat, es un cercol cosmopolita. Lo *guajiro* hi «casa» peleas de galls, los trevalladors hi passen la vetllada; cantan, si son de Barcelona, cansons antigas d' En Clavé; jugan al mus, si son viscachins, y á la bescambrilla, si gallegos.

Quatre paraulas.

Qui cregui trobar alusions en lo meu escrit s' equivoca.

Lluny de mi lo propòsit de criticar al home que ab son treball, constancia y economia, arriba al pinacle de las riquesas. No, de cap manera.

Per mí es tan digne de alabansa ell com qualsevol altre.

No faig cas de si l' bolquers foren més ó menos fins.

Lo fill del treball que al esser rich no s' avergonyeix del seu naixement, ni vol pujar més de lo que son talent li senyala, es molt digne del apreci universal. Pero aquell que al mudá de posició creu cambiar de intel·ligencia y s' avergonyeix de son bressol, sempre será un mal fill, un tornillo sense rosca, la cucala de la falla, é indigne de alcansar lo pompós nom d' *Americano*, com diu mon amich *G. Xarel-lo*.

MATANZAS, 20 janer 1877.

MIRANUS.

Anirà un altre dia.

La abundancia de materials ens obliga á retirar la menció de las obras y periódichs qu' havem rebut.

Lo Camí de la Fortuna.

Consells bréus y senzills pera esser rich, per Benjamin Franklin.

(Arreglats al catalá per EN GAYETÁ VIDAL Y VALENCIANO.)

(Continúa.)*

«A tot lo dit está exposat aquell que tracta de excusar sa vagamunderia ab bonas paraulas y malas rahons; més si fos á aixó sol... Figureuvs que la PERESA es tant mandra, que un dia que estava leri leri de morirse de fam per alló de que—*Si treballas menjards y si no dejimadr*—li digueren:—«*Peresa: vols sopas?*—y digué—*Sí*—y li digueren.—*Festen*—y digué—*No n' vull.*»—Mireu la gran bagassa si n' te poch de senderi, y aixó que sap que—*Puig lo sol no te repós, ningú deu estar ocios*—que—*L' aranya d' filar y l' home d' treballar*—que—*La dona que molt bada, acaba tart la fusada*—que—*May lo peresós tindrà, pa ni vi pera sopar*—y que ja—*Deya l' Bisbe de Comenja, qui no treballa no menja.*»

«Per ultim y finalment: no diu la mateixa doctrina, —*Contra peresa diligencia*—¿Y sabeu porque ho diu? Perque sab que—*La diligencia es mare de la bona ventura*—y que—*La cobdicia mata la fam*—Per aixó aixis com la pobresa segueix á sa mare la peresa, y darrera d' aquella ve la fam, esta se n' guarda pla bé d' entrar á la casa del home treballador puig tot lo més s' atansa al llindar de la porta. De manera que aixis com se sol dir que á porta tencada l' diable se n' torna, la fam, filla lilegitima de la pobresa, y néta de la peresa, aguaita en las casas pel forat del pany: veu que hi treballan y gira cua, tot dient: «no m' embolico:» veu que fan festas á santa mandra y se fica dins per acompanyarlos á cantar los goigs de sant prim. Y tampoch hi entran, en la casa del hom treballador, agutsils y notaris per empenyorarlo ni inventariarli los béns, puig tots saben que aixis com—*La peresa engendra deutes, la diligencia l' mata*—y per aixó s' diu que—*A la casa que s' hi treballa may hi falta pa ni palla*—y—*Qui treballa menja y va bonich lo diumenja.*»

«No faltará qui diga: «de manera que ni un instant nos donarem de repos?» Poch á poch: no dich jo tant, y encara que l' glopear es parent del beurer, no es tot hu, cremar ó posar ventosas. Vuy dir que no hi ha cap mal en reposar y més sabent que—*Qui vol ben treballar ha menester descansar*—pero deu posarse esment en que la máxima diu; *descansar*, y descansar significa estar cansat y mal pot estar cansat qui no s' ha entregat al treball. En fi: qui vulga disfrutar una dolcíssima satisfacció, un pler intensíssim que de segur hauréu gustat tots vosaltres més de quatre vegadas, que repose despres d' un jorn enter d' haberse dedicat al cumpliment de la missió imposada per Dèu al home.

«Totas las demunt ditas rahons, y moltes altres que podria donar y que m' callo per motius que clarament podeu comprendre, bastan y sobran pera que convensuts pogau estar, de que segons avans he dit, la PERESA gasta l' doble de lo que pagam per catastro, y per lo tant, de que es menester matarla á copia de TREBALL; pero per si una guspia de dubte vos ne queda, feuvos la següent reflexió. Imagineuvs per un moment que estau per mossos en casa d' un amo dels bons qu' hi puga haber, y que anant al tros pera veurer com va la feina, vos troba com se sol dir, matant pussas al gós. ¿Veritat que vos ne donariau vergonya? Donchs conteu que sou amos de vosaltres mateixos y que deueu avergonyirvos de estar mirant las garsas com volan quan teniu obligació de treballar pera proporcionarvos benestar, donar pa y vestits á vostres fills y á vostras mullers, y riquesa y consideració á la Patria á la quina pertanyeu.

III.

«Ja tenim demostrat que en est mon, es indispensable treballar pera poder adquirir; més com aixó no basta, sino que es menester tenir constancia y fermesa en las resolucions, y molta atenció en los afers, cosas que compresas, van dins lo mót ORDRE, conto del cas

*Véginse los nums. 47 y 48.

dirvosne de sa utilitat quatre paraulas, recordantvos avans de tot, aquell ditxo:—*La regla manté 'l cos y la butxaca.*—Aixó es tant clar, que fins un cego ho veu.

« Un home treballant com lo qui més, y posant en sos negocis diligencia y atenció, ve que s'enriqueix; pero en semblant punt presumint que ja may ha d'esser pobre, avuy á fira, demá á l'aplech, demá passat á festa major y l'altre á la fontada, ab poch temps, de lo que tenia no se 'n canta gall ni gallina, y al cap de vall, al Hospital. ¿Podrem dir que semblant resultat pervingut li hi haurá, de falta de treball? no; sino de mancansa d'ORDRE y per aixó deya ja la vella, que—*Pedra movent, no posa molsa*—que—*La persona que molt muda la veureu sempre perduda*—y que—*Arbre sovint tresplantat no cria arrels.*—

« Molts, tal vegada perque han sentit dir que pocas matzinas no matan, no's miran en contraure certs hàbits é inclinacions, que degenerant en vici, los obligan á gastar tot lo que podrian estalviar pera constituir un capítol. Estos tals deuen saber que—*Costa mes de mantenir un vici que de criar dos fills*—y que ja es vell que—*Cartas, daus, donas y vi, fan tornar al rich mesquí.*—Semblants máximas, fillas de la esperiencia de cada dia, pot ser vos semblan exageradas; més pera que convenceuvs pogau de que son sols la purissima veritat, un exemple vaig á proposarvos que no vos deixaré un pel de dubte. Ve un y diu: « mon companyó va al café, y perque no hi tinch d'anar també jo? ¿Per ventura mitj ral pot esser la perdició de cap casa? » Y en efecte va al café y si al principi se contentaba ab mitg, despres pren plat y tassa: despres s'hi afegeix la copa: despres lo cigarro: despres lo fer qui 'l paga á las cartas ó al domino, tot lo que esigeix més temps: despres l'anar més ben vestit, pera que no digan d'un hom que sembla un estanya paellas... En resumidas cuentas ve que 'l gasto diari entre lo que's gasta y lo que's deixa de guanyar puja per cap baix dos rals. Are, per si no ho sabeu dech manifestarvos que un ral diari estalviat y deixat al cap del any al interés compost del sis per cent, dóna per resultat al cap de vint y cinch, un total de 21,224 rals, ó sian mes de MIL Y SEIXANTA duros! Conteu donchs lo que fora estalviat y posant á guany los dos que's perden y los dos que's deixan de guanyar y fentho desde la edat de vint anys, fins que se 'n tenen seixanta, en qual temps l'home que la vida ha passat treballant, just es que gosa las satisfaccions fillas de sa perseverancia y previsió! Y no vos penseu qu' aixó sian vuits y nous y cartas que no lligan, son fabas contadas y ben contadas y qui no ho vulga creure, qu' ho vaja á veure, que per esta rahó's diu:—*L'home que no sap sumar, no sabrà multiplicar.*—Per consegüent á aquell que fundantse en lo que habem dit, obre com l'home de l'exemple proposat, li direm que—*Moltes candeletas fan un ciri pascual*—que—*Molts amens, arriban al cel*—que—*Xich forat fa anar la nau d' fons*—y que—*Lo boig conviua, y 'l sabi se 'n aprofita.*—

« Pero baix lo nom d'ORDRE, ¿que's penseu que s'enten no mes lo que del exemple proposat se dedueix? Qué es cas! Personas coneixereu que guanyant ab son treball y gastant ab moderació han esdevingut pobres, no més que per haber fiat á majordoms y administradors, la direcció de sos negocis. Es per lo tant convenient, que's cuide quiscú lo séu, y á semblant fi van dirigits los següents preceptes que sentit haureu á dotzenas de vegadas—*Lo soldat d la guerra y lo pagés d la terra*—ó—*Lo mercader d la plassa y lo menestral d casa*—Si vols que ton afer se fassa, veshi: si vols que no's fassa enviehi.—*Lo pagés sempre ha d' estar prop dels que fa treballar*—La persona descuidada es una cosa encantada—*Qui te hisenda y no la veu, se fa pobre y no s' ho creu*—Si vols estar ben servit, feste tu mateix lo lliit.—*Peus del amo, fém's d terra*—De qui es aixó? D' aquell que no ho veu.—

« Y entengas que esta atenció, dita diligencia y semblant cuidado, lo mateix que en las cosas de gran importancia, deu posarse en las que semblan mes petites é insignificants, puig anys fa que's diu que—*Deu fèr la casa entera qui no adoba la gotera*—que—*Moltes gotas fan un ciri*—y que—*Poch profit ajuda y poch mal danya.*—Qu' ho diga sino l' Abat que per un punt perdé la mula.

(Continuad.)

La Máquina de Cusir del dia!

CAP ALTRA ES SUPERIOR Á LA

“DOMESTIC”

en exactitut, seguretat, calitat del treball y sobretot en la lleugeresa del mohiment.

NO CANSA.—NO EXCITA LOS NERVIS.—ES LA QUE FA MENOS SOROLL.—ES LA QUE MENOS NECESSITA AREGLARSE.—ES LA MES SENZILLA DE TOTES.—ES LA QUE DONA MILLORS RESULTATS.

La máquina “Domestic” está feta ab gran esmero y ab los millors materials. Fa repunt de dos fils á cada costat; té aparatos automátichs pera donar y pendre lo fil, y otras milloras inventadas expressament pera obviar las faltas d' otras máquinas.

Dirigir las órdenes ó demanar catálogos á

DOMESTIC SEWING MACHINE CO.,

Broadway, corner 14th Street, NEW YORK.

Se solicitan bons agents en todas las ciudades.

LA MARTINICA

ACREDITADA

FÁBRICA DE XOCOLATA,

PREMIADA

en las

Exposiciones de Filadelfia y de Paris,

y reconocida pel públich

COM LA

PRINCIPAL DE LA GRAN ANTILLA.

Enviar las órdenes á

GIRAL, FERNANDEZ y Ca.,

Sederia de Mestre,

Ricla Nos. 79 y 46.—HABANA.

La nombradía sempre creixent d' aquesta fábrica, es la mellor prova de la excelencia y superioritat del seu xocolata.

S' exporta ben empaquetat á totes parts d' América y d' Europa.

Dr. JOAQUIM MARTI.

HORAS DE CONSULTA: de 8 á 10 matí y de 4 á 6 tarde.

No. 16 East 32d Street, Nova York.

LIONEL MOSES,

Tés, Estoras, Banos y Fochs artificials,

pera la exportació.

No. 52 BEAVER STREET, NOVA YORK.

CALLE DE GERVASIO NUM. 138 ENTRE ZAMIA Y SALUD.

La fábrica mes gran en sa classe en los Estats Units.

Fundada en 1836.

REYNOLDS, DUFFY & CO.

(Successors de REYNOLDS y WOOD y de R. WARD y CA.)

ESTABLISHED 1836.

FABRICANTS

DE

TOTA MENAY

COLOR DE

CUYROS Y XAROLS,

pera carruatges, arreus, sabatas y mobles. Xarols fets expressament pera lo mercat de Cuba.

Se sollicitan ordres per medi de comissionistas respectables de Nova York ó be directament.

SPRING STREET.—NEWARK.

(New Jersey) Estats Units.

GOULARD, ROUSE y BOSTWICK, INSPECTORS

de PROVISIONS, de LLART y de SEU,

PESADORS DE LA CIUTAT Y BOTERS

No. 36 WHITEHALL STREET,

NOVA YORK.

DROGUERIA ESPANYOLA

DE

KANE Y BEHRENS

(Successors de R. PALANCA).

En aquest establiment se trova un complet assortiment, sempre fresch, de drogas, medicaments específichs, bendages, instruments de cirurgia, aparatos y envases de vidre, cristall, llosa y porcelana, xeringas de totes classes, objectes de goma elástica, pinturas y vernissos; tot á preus sumament módichs.

KANE Y BEHRENS,

Adroguers en Grós,

P. O. Box 1214.

Carrer de Pearl, No. 107, New York.

LINEA DE VAPORS-CORREUS

ENTRE

Nova York, la Habana y Mexico.

Los magnífichs vapors

City of Washington, City of New York, City of Vera Cruz, City of Merida, City of Mexico.

Aquestos vapors ixen cada setmana de Nova York directament pera la Habana y cada dos setmanas de Nova York, pera la Habana, Progreso, Campeche, Frontera y Vera Cruz. Igualment de Nova Orleans cada tres setmanas pera Matamoros, Tuspan, Tampico y Vera Cruz. Los vapors fan conexió en Vera Cruz. Grans comoditats pera passatgers.

F. ALEXANDER & SONS, 33 Broadway, NOVA YORK.

VAPORS-CORREUS ENTRE NOVA YORK Y CUBA.

(Para la HABANA directament.)

Los següents magnífichs vapors nous, de ferro, de primera classe, eixirán de Nova York, moll No. 17 del Rio del Est, pera la Habana:

SARATOGA.....Juliol 10

NIAGARA.....19

Pera flete ó passatge, ab todas las comoditats, dirigirse á

JAMES E. WARD y Ca.,

113 Wall Street, NOVA YORK.

LA MARIPOSA.

Marca de fábrica del paper sense cola pera los llibrets de fumar de las acreditadas fábricas de Capellades en Catalunya de

JOSEPH VILASECA,

Dormitori de San Francesch Nos. 19 y 21, y Pasatge de la Pau No. 14,

BARCELONA.

Cada dia es major la aceptació que te aquest paper per ser la seva fabricació esmerada, per ser fet de pastas de primera classe y perque lo fumador per excessiu que siga l' número de cigarros que s' fumin al dia, no sent que piqui, ni troba que molesti.

Se n' fabrica de totes classes, de blanch, de palla, de creixems pectoral y de mil altres menas que seria llarch lo detallarlas. Pera evitar tota falsificació se prevé que las resmas contindrán 500 fulls y portarán la firma y rúbrica del fabricant al peu de cada una de ellas.

S' ELABORAN CIGARROS DE PAPER AB DESTINO ALS MERCATS DE

Buenos-Ayres, Montevideo, Rosario de Santa Fé, Brasil, etc.

TOT Á PREUS REDUÏDÍSSIMS.

PAPER CATALA PERA ESCRIURER.

Classes 1ª, 2ª, 3ª, 4ª, de tots tamany.

Tenint ademés com á sucursals y únichs receptors los que se expressan á continuació:

ISLA DE CUBA.—Srs. Jané y Ca., San Ignaci No. 26.—Habana.

MEXICO.—Laudero Pasqual y Ca., del Comers.—Vera-Cruz.

ESTATS-UNITS.—Puig Corral y Ca., Nova-Orleans.

CASA ESPANYOLA.

“HOTEL DEL RECREO,”

(Antigament HOTEL DE BARCELONA.)

V. BENITO, PROPIETARI.

No. 23 Great Jones Street, prop de Broadway,

NOVA YORK.

“HOTEL ESPAÑOL” É HISPANO-AMERICANO.

Nos. 116 y 118 Oest carrer 14.—NOVA YORK.

Aquest Hotel que s' ha inaugurat fa poch ve á omplir una necessitat que fa temps se sentia en Nova York: la de un Hotel Espanyol que per sas comoditats y lusesas habitacions, aixis com per sa localitat central, y sobretot per lo seu bon tracte y esmerat servey, oferia als viatgers las mateixas comoditats y atractius que's troban en los Hotels americans de primera classe. En aquest Hotel hi viuen respectabilissimas familias espanyolas establertes de molts anys en Nova York.—Menjador alegre y espayos, salons de descans y de fumar, cantina, billars, perqueria, banys, etc. Està situat en lo punt mes alegre y animat de Nova York.

RIESGO Y SUAREZ, Propietaris.

THOMPSON & MOREAU, 51 & 53 Maiden Lane, New York.